

Rame küla poiss juba 30 aastat Tartus teadlaseks

Mall Elvet

„Lääne Elu“ 19. oktoober 1993

Tartu Ülikooli inimgeneetika labori vanemteadur Mart Viikmaa jälgib süvenenult arvutiekraani. Tartu Ülikooliga on ta olnud seotud juba üle 35 aasta. Mis oli aga enne seda?

„Olen pärit mere äärest. Sündisin 1938. aastal Karuse valla Rame küla Uuetoa talus,“ alustab M. Viikmaa. „Meie peres kasvas kuus last, mina olin neljas. Isa jäi haigeks ja ta pidi põllutöö vahetama käsitöö-puutöö vastu. Raskem põllutöö jäi mu tubli ema Miina õlule. Praegu on ema 87-aastane ja peab koos õde Helgiga Rame külas Paulil koduloomi ja kodu korras.“

Igal poisil oma vint

Lapsepõlveaastad jäid M. Viikmaal sõjaaega. „See oli poisikestele põnev aeg. Nii vene kui saksa mundris sõjamehi liikus ringi. Metsad ja kiviaiad peitsid endas palju mahajäänud sõjamoona. Ma ei liialda, kui ütlen, et sel ajal oli meie külas igal poisil oma relv,“ meenutab teadlane. Lisab, et relva käsitlemise said poisid enne lugemist selgeks.

Karjapoisi-ajast meenutab M. Viikmaale, kuidas kari vahel lõunauinaku ajal ükski jäi ning loodushuviline poiss mere äärde silkas. „Juhtus, et alles merre loojuv päike tuletas kohutusi meelde. Siis sain kodus emalt triibulised.“

Loodusuurija-usaldusmees

Laelatusse kooli ei tahtnud metsades uitama harjunud poiss algul üldse minna. „teiseks aastaks oli vastuseis juba ootuseks muutunud. Süvenes ka loodushuvi. Sain teada, et Tartus tegutseb Eesti loodusuurijate selts, kuhu võetakse nn noori usaldusmehi. 11-aastaselt kirjutasin seltsile kirja ja saingi usaldusmeheks. Hakkasin Laelatu läheduses jälgima lindude rännet.“

M. Viikmaa meenutab Porsiku talu perepoega Kustit (August Tampärg), kes oli muretsenud endale koju toreda raamatukogu. „Eestiaegsed ajalehed olid seal korralikult köidetud, palju oli põnevaid kriminulle. Lugesin huviga ka populaarteaduslikku kirjandust.“

Vatla kooli juhataja Eduard Siiveltiga seoses meenutab M. Viikmaa üht lugu. „Vene keele õpetaja leidis intris minu padja alt sutspüssi ja viskas selle ahju. Püss tegi seal korraliku paugu. Koolijuhataja sai aru, et poiss ei teinud paha ning ema jäi kooli kutsumata.“

Merekooli ei saanud, ülikooli küll

Peale Vatra kooli lõpetamist võttis noormees ette teekonna Tallinnasse, et astuda merekooli. „Arstlikus komisjonis selgus, et mul on südamerike ja nii läksin Lihula keskkooli.“ Lihulas tegi M. Viikmaa hoolega sporti: kergejõustik, granaadivise, maadlus, tõstmine. „Laskmises tulin koguni Lihula rajooni meistriks.“

Keskkooli järel astus M. Viikmaa Tartu Ülikooli matemaatika- ja loodusteaduskonna bioloogia osakonda. Terve aasta elas noormees Kvissentali ühiselamus salaja. Loengutele sõitis Emajõe mööda süstaga. Sel ajal tekkis tal huvi sõudmise ja ratsutamise vastu.

„Kolmanda kursuse suvel võtsime koos sõprade Juhan Kivi ja Vello Lattikuga ette merereisi. Sõitsime rongiga Arhangelskisse ja palusime seal end võtta kaubalaevale „Volga“ madrusteks. Seilasime Arhangelskist Dixini. Kuni sadamates laeva laaditi, matkasime tundras ja taigas.“

1962. aastal kaitstud diplomitöö „Rästapogade areng“ materjali kogus M. Viikmaa kokku kodukandis Laelatus ja Puhtus.

Võttis Tartus kodukandi neiu naiseks

M. Viikmaa abiellus ülikooliõpingute ajal kodukandi neiu Imbiga, kes ka õppimas oli. Diplomi saamisel oli Viikmaade peres juba kaks tütart.

Üliõpilasest sai 1962. aastal aspirant. Peale aspirantuuriõpinguid 1965. aastal alustas M. Viikmaa tööd meditsiini kesklaboratooriumis nooremteadurina. Teda huvitas rakuehitus. Inimesegeneetika paelus nõnda, et 14 aastat oli M. Viikmaa geneetika ja tsütoloogia kateedri õpetaja. 1980-ndail aastail muutus õpetamine väga reglementeerituks ning bioloogia tase seoses kohustusliku keskharidusega oli väga madal. Üle kümne aasta on M. Viikmaa olnud tegev Üld- ja Molekulaarpatoloogia Instituudis (ÜMPI). Ta on lugenud inimesegeneetika alaseid loenguid bioloogidele, medikutele ja psühholoogidele.

Suvepuhkuse veedab M. Viikmaa ikka kodus mere ääres. „Puhkuse ajal kõik korraga Rames kokku ei saa, kuid jaanuaris ema sünnipäeval on meid 20-30 ringis koos,“ kõneleb M. Viikmaa.

Veel rääkisime Mart Viikmaaga Lõuna-Läänemaale omasest vältemurdest ja meie palju kiidetud emakeele risustamisest slängiga ja lohakusega ja võõrsõnadega.

Mart Viikmaa